

Datum
8 juni 2020

Groddjursinventering Bällsta allé

Riksby 1:3 (2) i Bällsta, Västerort, Stockholms stad

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställare: Fastighetskontoret i Stockholms stad, Lena Johansson
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2020-06-08
Uppdragsansvarig: Erik Zachariassen
Intern granskning av rapport: 2020-05-27
Medverkande: Fredrik Engdahl, Nicole Reid, Anna Maria Larson
Foton: Om inget annat anges:
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 8460

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Bakgrund och syfte	5
Inventeringsområde och småvatten	5
Befintlig kunskap om groddjur och salamandrar	6
Stockholms stads habitatnätverk för groddjur	6
Metod för inventering	7
Åtgärder för att undvika spridning av amfibiesjukdomar	7
Artskyddsförordningen	8
Resultat	9
Diskussion och slutsatser	10
Fynd av möjliga lekplatser och groddjur	10
Förslag till anpassningar och åtgärder	10
Referenser	11

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Fastighetskontoret i Stockholms stad inventerat groddjur på fastigheten Riksby 1:3 (2) i Bällsta, Västerort, Stockholms stad.

Inom det inventerade området finns ett dagvattendike där framför allt den östra, nedströms delen var vattenförande hela inventeringsperioden.

Dagvattendiket på Riksby 1:3 (2) inventerades enligt Naturvårdsverkets ”ficklampsmetod” vid tre tillfällen under april-maj 2020 utan att några groddjur kunde observeras. Vid ett inventeringstillfälle hördes vad som uppfattades som spel av vanlig padda *Bufo bufo*, som eftersöktes utan att några djur observerades.

Efter att dagvattendiket på Riksby 1:3 (2) inventerats är bedömningen att området i nuläget inte utgör en optimal lekmiljö för groddjur, framför allt då det saknas tillräcklig mängd vatten och öppen vattenyta.

I samband med eventuell framtida bebyggelse kring dagvattendiket vid Bällsta allé skulle en ny groddamm kunna anläggas för att förstärka de lokala förutsättningarna för groddjur i Västerort. En damm skulle till exempel kunna grävas i anslutning till det befintliga dagvattendiket, med en tröskel som reglerar vattenmängden. Att anlägga en damm skulle utgöra en rent positiv åtgärd för groddjuren, som skulle förstärka det lokala habitatnätverket och förhoppningsvis ge dem en ”språngbräda” att kolonisera ytterligare miljöer på Brommakullarna.

Bakgrund och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Fastighetskontoret i Stockholms stad, genomfört en groddjursinventering i enlighet med Naturvårdsverkets ”ficklampsmetod” på delar av fastigheten Riksby 1:3 (2) i Bällsta, Västerort, Stockholms stad.

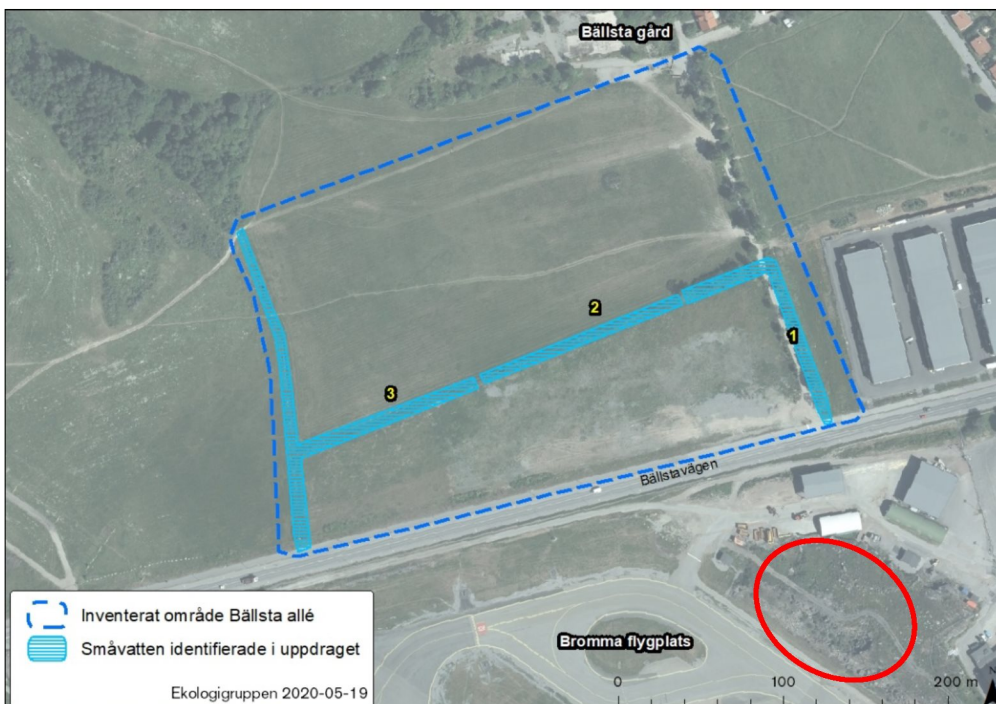
Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om området eventuella funktion som livsmiljö för groddjur. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta eventuella fridlysta groddjur i arbetet med detaljplan för framtida ny bebyggelse, samt eventuell dispensansökan.

Ansvarig för denna rapport har varit Erik Zachariassen och kvalitetsansvarig var Anna-Maria Larson. I fältarbetet också har Fredrik Engdahl och Nicole Reid medverkat.

Fältarbetet har genomförts under perioden 6 april 2020 till och med 18 maj 2020. Inventeringsbesöken förlades med ungefär två veckors mellanrum för att kunna täcka rymma både grodornas och paddornas lek (i mitten-slutet av april) samt salamandrarnas lek i maj.

Inventeringsområde och småvatten

Inventeringsområdets läge och avgränsning framgår av Figur 1 nedan.

Figur 1. Inventeringsområdet inom mörkblå streckad linje. Identifierade delsträckor av dagvattendike inom skrafferade ljusblå ytor och numrerade med siffror 1-3. Röd ring utanför inventeringsområdet markerar område på Bromma flygplats där vanlig padda observerades 2013.

De identifierade småvattnen inom inventeringsområdet (Figur 1 ovan) är delsträckor av samma dagvattendike och är markerade med gula siffror (1-3). De beskrivs kortfattat nedan.

1. ”Diket vid allén” är den östligaste delsträckan av dagvattendiket vid Bällsta allé, delsträckan är cirka 170 meter lång. Hela delsträckan var vattenförande vid samtliga fältbesök, och vattendjupen uppgår som mest till cirka 35 cm,
2. ”Mitt diket” ligger uppströms från ”Diket vid allén” och ungefär mitt i inventeringsområdet. Hela ”mitt diket” är vattenförande, men mycket igenväxt av vass och kavedun. Vattendjupet uppgår som mest till cirka 25 cm.

3. ”Västra diket” ligger längst uppströms i dikessystemet, och längst västerut i inventeringsområdet. I stora delar av ”västra diket” var vattendjupet mycket lågt eller obefintligt vid fältbesöken.

Befintlig kunskap om groddjur och salamandrar

I artportalen (kontrollerad 2020-05-19) saknas tidigare fynd av groddjur inom inventeringsområdet. Inne på Bromma flygplats strax söder om inventeringsområdet (längs ner till vänster i Figur 1) rapporterades vanlig padda *Bufo bufo* vid flera tillfällen 2013.

Stockholms stads habitatnätverk för groddjur

Inventeringsområdet ligger i inom zon markerad med ”Spridning möjlig” i Stockholms stads habitatnätverk för groddjur, och nordvästra delen av inventeringsområdet ingår i zon markerad ”Spridning trolig” (se Figur 2 nedan).

Figur 2. Inventeringsområdet markeras med blå streckad linje. Inventeringsområdet ligger i inom zon markerad med ”Spridning möjlig” i Stockholms stads habitatnätverk för groddjur, och nordvästra delen av inventeringsområdet ingår i zon markerad ”Spridning trolig”.

Metod för inventering

Groddjur Bällsta
Granskningsversion
2020-06-08

För inventeringen användes en kombination av två svenska standardiserade metoder för groddjursinventering, Naturvårdsverkets metod för ”Visuell och audiell inventering” (Naturvårdsverket 2010) av grodor, och ”ficklampsmetoden” för inventering av större vattensalamander (Naturvårdsverket 2005).

Metoden går ut på att en möjlig lekmiljö för groddjur genomsöks från strandkanten med hjälp av ficklampa. Där inventeraren långsamt vandrar längs stranden, för att var femte meter stanna och lyssna och spana i 30 sekunder, och därefter notera alla sedda och hörda groddjur, tills hela strandkanten inventerats. Eftersom diken inom inventeringsområdet på Riksby 1:3 (2) varken är breda eller långa så kunde varje avsnitt genomsökas noggrannare än med Naturvårdsverkets metoder, där vasstäckets inte blockerade tillgången till vattenspegeln

Inventeringen av de diken på Riksby 1:3 (2) utfördes under 3 kvällar/nätter, 6 april, 22 april och 18 maj.

Åtgärder för att undvika spridning av amfibiesjukdomar

För att förhindra spridning olika amfibiesjukdomar som till exempel chytridmycosis sanerar fältpersonalen stövlar och annan utrustning som kommit i kontakt med vattnet på en möjlig groddjurslokal.

Sanintetsrutinen går praktiskt ut på att stövlarna grundrengörs i såpvatten och skrubbas rena från lera och organiskt material innan fältbesöket inleds. Efter grundrengöringen sprayas de torra stövlarna blöta med etanollösning med minst 70% koncentration och får därefter lufttorka. Enligt en belgisk studie är stark etanollösning det effektivaste sättet att döda de svampar som orsakar chytridmycosis (Van Rooij et al. 2017).

Artskyddsförordningen

Grod- och kräldjur skyddas av lagstiftning enligt 4 och 6 §§ artskyddsförordningen (artskyddsförordningen, 2007:845) och är fridlysta i Sverige. Artskyddsförordningen ska ses som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter (mark- och miljööverdomstolen 2013:13 och mark- och miljööverdomstolen M11317-14). Detta innebär att tillståndsmyndigheten ska bedöma hur skyddade arter påverkas av en planerad verksamhet. Syftet med artskyddet att skydda utpekade arter (8 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken).

Lokal population

Begreppet är centralt i artskyddsförordningen. Med lokal population menas den population (grupp av djur av en art) som har genetiskt utbyte med varandra. En lokal population kan vara olika för olika arter. För en vanligt förekommande lättspridd art kan den lokala populationen vara stor och sträcka sig över stora ytor på läns- eller nationell nivå. För ovanliga arter som är starkt knutna till en plats eller en specifik naturtyp/miljö, kan den lokala populationen vara liten och begränsad. Fortfarande saknas praxis om hur lokal population skall bedömas.

Enligt en dom i Miljööverdomstolen (MÖD 2016:1) skall artskyddsförordningen tolkas så att när syftet med ett projekt inte är att döda och skada så gäller inte skyddet enskilda individer. En bedömning skall istället göras av om åtgärden försvårar möjligheterna att uppnå gynnsam bevarandestatus för arten. Om ett projekt försvårar möjligheterna så kan man inte få dispens, men om projektet inte försvårar möjligheterna så behöver man inte dispens. Den juridiska tolkningen innebär därför i praktiken att dispensansökningar sällan är aktuella, och enligt Naturvårdsverkets handbok om artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009) är en detaljplan dessutom ytterst sällan dispensgrundande. Ofta genomförs istället åtgärder, som del av själva projektet, så att det går att upprätthålla en ekologisk funktion och kontinuitet i det aktuella området. Syftet är att populationer av de skyddade arterna i området ska kunna finnas kvar. Avgränsningen av ”den lokala populationen” är beroende av vilken art det är, hur rörlig den är, och hur omgivningen och spridningsmöjligheterna ser ut.

Resultat

Groddjur Bällsta
Granskningsversion
2020-06-08

Vid de tre inventeringstillfällena påträffades en groddjursart, vanlig padda (*Bufo bufo*).

I Tabell 1 (nedan) redovisas antalet individer av vanlig padda som observerades vid respektive inventeringstillfälle.

Tabell 1. Observationer i småvatten under inventeringsperiod.

Småvatten	2020-04-19	2020-05-05	2020-05-19
1. Diket vid allén	+2 hanar av vanlig padda hörda spela kort, dessa kunde dock inte observeras vid eftersök	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur hörda eller sedda.	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur hörda eller sedda.
2. Mittdiket	Inga groddjur hörda eller sedda.	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur hörda eller sedda.	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur hörda eller sedda.
3. Västra diket	Inga groddjur hörda eller sedda. Mycket lite vatten i diket	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur hörda eller sedda.	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur hörda eller sedda.

Diskussion och slutsatser

Fynd av möjliga lekplatser och groddjur

Av delsträckorna av diket på Riksby 1:3 (2) bedöms ”västra diket” direkt olämplig som lekplats för groddjur på grund av de låga vattennivåerna. I ”mittdiket” och ”diket vid allén” var vattennivåerna högre, och då framför allt i ”diket vid allén”.

Efter att ha besökt området tre gånger i fält är bedömningen att **dikena på Riksby 1:3 (2) i nuläget inte utgör en lekplats för groddjur**, dels då det saknas större områden med öppen vattenspegel, och dels då tillgången på vatten över våren och sommaren troligtvis är otillräcklig för att eventuella yngel ska kunna överleva länge nog att lämna di-kena av egen förmåga.

Det korta spel av vanlig padda som hördes från i ”diket vid allén” vid första fältbesöket förvirrar dock bedömningen av inventeringsområdets status som lekplats. Paddhanar ”spelar” liksom andra groddjur för att locka till honor, och för att visa sin närvaro för andra hanar. Spelet kan vid rätt förutsättningar höras några hundra meter. Eftersom de spelande hanarna eftersöktes noggrant utan att kunna observeras vid det första fältbesöket, och inte hördes vid de påföljande två fältbesöken så blir slutsatsen att spellätena antingen hörts från dammen inne på Bromma flygplats (se Figur 1), eller att inventerarna helt enkelt hörde fel.

Utöver det faktum att det saknas småvatten med tillräcklig yta för att kunna fungera som lekmiljö så utgör miljön inom inventeringsområde en god möjlig livsmiljö för groddjur. Möjligheter till jakt och övervintring torde vara mycket goda i området kring Brommakullarna norr om inventeringsområdet.

Spridningsmöjligheterna söderut över Bällstavägen från inventeringsområdet antagligen begränsade, då denna är mycket trafikerad vissa delar av dygnet. Norrut är spridningsmöjligheterna troligtvis mycket goda.

Förslag till anpassningar och åtgärder

I samband med eventuell framtida bebyggelse kring dagvattendiket vid Bällsta allé skulle en ny groddamm kunna anläggas för att förstärka de lokala förutsättningarna för groddjur i Västerort. En damm skulle till exempel kunna grävas i anslutning till det befintliga dagvattendiket, med en tröskel som reglerar vattenmängden. Att anlägga en damm skulle utgöra en rent positiv åtgärd för groddjuren, som skulle förstärka det lokala habitatnätverket och förhoppningsvis ge dem en ”språngbräda” att kolonisera ytterligare miljöer på Brommakullarna.

Referenser

Groddjur Bällsta
Granskningsversion
2020-06-08

Tryckta källor

Mörtberg U., Zetterberg A., Gontier M., 2006. Lanskapsekologisk analys i Stockholms stad – Metodutveckling med groddjur som exempel. Beställare: Miljöförvaltningen i Stockholms stad

Naturvårdsverket, 2005. Inventering och övervakning av större vattensalamander, Version 1:0: 2005-04-21

Naturvårdsverket, 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2

Naturvårdsverket, 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur.

Van Rooij P, Pasmans F, Coen Y, Martel A (2017) Efficacy of chemical disinfectants for the containment of the salamander chytrid fungus *Batrachochytrium salamandrivorans*. PLoS ONE 12(10): e0186269.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0186269>

Digitala källor

Artportalen utsök groddjur, Stockholms stad, 2000-2020. Information hämtad 2020-05-20. Utsök "Befintlig kunskap om groddjur".

Habitatnätverk – Groddjur. WMS-tjänst med habitatnätverk för groddjur. Besökt 2020-05-20. Adress:
<http://kartor.miljo.stockholm.se/geoserver/wms?layers=mfraster:habitatnatverk-2007-groddjur>